

literaturi na dnevnom redu, a to su: o inspiraciji sv. knjiga, o bespogriješnosti sv. pisma. To stoji, da je cijelo sveto pismo bespogriješno. A kako je s raznim poteškoćama, poimence historijskim? Autor riješava poteškoće tako, „vel non sunt dictum, sed modus dicendi, vel sunt dictum scriptoris, suo nomine aliquid pro vero dantis, vel non sunt dictum scriptoris secundum eum sensum quo esse dicuntur“ (str. 152). Držim, da je zgodno, što je pisac na ovako malom prostoru od 208 stranica obradio tako važna pitanja, ali donekle ipak trpi temeljitost, kad se ovako teška pitanja opširno ne raspravljaju. No Bainvel kod svakog poglavlja citira specijalnu literaturu, te se tako onaj, koji hoće dublje zaći u problem, može lako u literaturi orijentirati.

E. L.

A. Poulain S. I.: Die Fülle der Gnaden. Ein Handbuch der Mystik. Freiburg, Herder, 1910. 2 sveska, str. XXX+416, XIV+462, cijena K 7'20, vez. K 9'12.

To je djelo prijevod iz francuskoga. Franc. original ima naslov „Des grâces d' oraison“, te je po prvi put izašlo 1901. i doživilo do sada šest izdanja. Strukovna je kritika primila to djelo s osobitom pohvalom. Meschler, koji je stručnjak u tim stvarima, kaže za to djelo, da je najbolje i najsolidnije, što je pisano o mistici. I zaista to djelo zaslužuje svaku pohvalu.

Glavna prednost toga djela su jasne i precizne definicije i naukovne stavke, što vrlo često u mističkim djelima ne možemo naći. Time će i obični vjernici bez prevelike muke moći zaći

u tajne mistike, a opet stavlja na raspolaganje psihologu religijâ i dušobrižniku kratak i jasan rukovogj, koji ih poučaje o današnjem stanju mističke teologije. Autor točno razlikuje između askeze i mistike, on nije toliko principijelan kao praktičan, što se vidi na mnogim primjerima, koje donâša u potvrdu svoje teorije. Poulain jasno razlikuje bitno u mistici — naime sjedinjenje s Bogom i samoposvećenje — od nebitnoga, a to su vizije i objave. Na početku svog djela P. razlaže, što je mistika. Svakako su vrlo zanimiva poglavlja o ekstazi, gdje imađe i odlomak s naslovom: Ekstasen u. krankhafte Ererscheinungen kao letargija, hipnoza. Gotovo cijela druga sveska se bavi objavama i vizijama. Spominjem još i poglavlje o shvatanju ekstaze kod Muhamedanaca.

Napokon nije čudo, da je djelo tako vrsno, jer je pisac, kako sam u uvodu kaže, studirao ta pitanja po prilici 40 godina, i to s osobitim obzirom na to, da ih može precizno i praktički prikazati; osim toga je prošao cijeli niz folijanata i rasprava o tom predmetu i razgovarao s mnogo takih osoba, koje su primile ili su si utvarale da su primile mističke milosti.

Njemački se prijevod strogo drži originala, samo su nekoja poglavlja malo drugačije razdijeljena i neka su mjesta nešto skraćena. Osim toga se je u bibliografije više obaziralo za njemačku mistiku.

E. L.

Dr. G. Prohászka: Die Liebe bis an's Ende. Gedanken über die hl. Eucharistie. Kempten u. München, Kössel, 1910. str VI+124, cijena K 1'44.

To su razmatranja o presv. euharistiji, koja je prevela barunica Rosa von der Wense iz ovećega magjarskoga djela: *Elmékedések az evangéliumról* (razmatranja o evangjelju) od poznatog biskupa Prohászke.

Ta je knjižica zaista zlata vrijedna. Duboke misli o euharistiji prevedene su, da tako kažem, na jezik srca. Čitajući to djelce upravo osjećamo onu bezgraničnu ljubav euharističkog Krista, koja nam srce osvaja — jača ga i krijepi. Uz to je stil Prohászke aforističan — te se ideje u toj knjižici izložene tim jače zasijecaju u našu dušu. K tome umije pisac zgodno upotrijebiti modernu literaturu, koja mu je dobro poznata. Jezik je slikovit i vrlo djeluje na dušu. Za tu knjižicu bi se zaista moglo reći: *tolle et lege*.

E. L.

Dr. Svetozar Ritig. Povijest i pravo slovenštine u crkvenom bogoslužju sa osobitim obzirom na Hrvatsku. I. sveska od g. 863—1248. Zagreb, C. Albrecht str. 224 i X. Cijena K 3'20. — Profesor bogoslovije na bisk. liceju u Djakovu dao se na golem posao, da znanstveno i kritički obradi pitanje o staroslov. liturgiji. Da li je uspio, moći će se stvoriti potpuni sud tek onda, kad i druga sveska ovoga djela bude ugledala svijetlo. Ovo što je dosad izdano pokazuje u pisca zamjernu marljivost, poznavanje literature i jezika, u kojima su napisana vrela o istom predmetu, oštroumnost u rasugjivanju pojedinih činjenica povjesnih, tako te ovo djelo iscrpivo i potpuno predočuje sve, što može kritičnog istraživaoca zanimati. Ova prva sveska imade 16

poglavlja. Prvo poglavlje sadržaje prve borbe Konstantina i Metodija za slovenštinu u liturgiji. Drugo, odobrenje slovenštine po Hadrijanu II. Treće, borbu sv. Metodija metropolite srijemsko-panonskoga i papinskoga legata za opstanak njegove metropolije. Četvrto, djelovanje Metodijevo od 873—879, zabranu Ivana VIII. i nove spletke. Peto, odobrenje slov. jezika u liturgiji po Ivanu VIII. Šesto, putovanje Metodija u Bugarsku i Carigrad. Sedmo, književni rad Metodija i blaženu smrt. Osmo, rovanjenje proti Metodijevom djelu i zabrana Stjepana VI. rabiti slovenštinu u liturgiji. Deveto, prelaz slov. knjige i bogoslužja u Bugarsku. Deseto, borbu za slovensko bogoslužje na splitskim saborima. Jedanaesto, borbu za slovenštinu u XI—XIII. vijeku. Dvanaesto, istodobni opstanak slovenštine u Češkoj, Ugarskoj, Poljskoj, Srbiji i Rusiji. Trinaesto, u čijim je rukama vlast liturgijska. Četrnaesto, uvođenje slovenskog jezika u rimski obred. Petnaesto, pravni značaj i naslov slov. jezika u bogoslužju od IX. do polovine XIII. vijeka. Šesnaesto poglavlje napokon govori o reskriptu Inocenta IV. od g. 1248. i njegovoj pravnoj sadržini.

Ako i nije ovo djelo dovršeno, ipak jasno pokazuje put, kojim pisac stupa, ne da ugodi stanovitim zanešenjacima, već da prikaže objektivnu istinu. Ovo je djelo dragocjen prilog literaturi glagolice i služi na ponos hrvatske literature. Radosno preporučujemo ovo djelo svakomu.

Dr. Pazman.

Ivan Arsenjev; *Отъ Карла Великаго до реформаци.* (Историческое изслѣдование о